

UNDERVISNINGSMATERIAL 8

Nirha Efendić – överlevande från massakern i Srebrenica, Bosnien.

”Jag var 15 år när folkmordet ägde rum. När den serbiska armén slog till mot Srebrenica sprang vi för att söka skydd i Potočari. FN-basen var överfull. Så vi gömde oss i en fabrik i närheten. Min pappa och bror flydde för att ansluta sig till kolonnen men de hann inte ifatt männen som redan hade gått. Jag fick reda på att de hade tagits till fånga av den serbiska militären i bergen runt Srebrenica.

Samtidigt satt jag och min mamma i den tomma fabriken tillsammans med tusentals andra kvinnor och barn i tre dagar. Vi hade ingen mat, inget vatten. Den fjärde dagen eskorterades vi av den serbiska militären ombord på bussar och lastbilar som skulle ta oss till fritt territorium. Resan, som i vanliga fall tar högst en timme, varade fyra ansträngande timmar på grund av blotta mängden kvinnor och barn som behövde transporteras.

Jag var utmattad och hade hög feber, så jag var helt omedveten om vad som pågick runtomkring mig. När vi kom fram till fritt territorium minns jag tydligt hur jag hörde skrik från floden. Men jag vände aldrig tillbaka för att se vad det var. Jag ville bara fortsätta gå rakt fram, bort från kaoset, bort från likstanken som hängde tungt i luften. Än i dag kan jag höra skriken.

En månad senare fick vi reda på vad som hade hänt med min pappa. Han hade hållits i en hangar i Kravica tillsammans med flera andra män, och sedan avrättats. Hans kvarlevor identifierades till slut 2002 i en massgrav i Srebrenica, och vi begravde honom 2004. För fyra år sedan fick vi reda på vad som hade hänt med min bror. De hade bara hittat 25 % av hans kvarlevor i sekundära massgravar. Han hade dödat i Zvornik, bara 19 dagar före sin 20-årsdag.

När konflikten var över hade jag definitivt vuxit upp. Min familj var bokstavligen talat halverad; min far och bror hade ryckts ifrån oss på det mest fruktansvärda sätt. Och ändå insåg jag att livet måste gå vidare. Min mamma skrev in mig på en skola i Zagreb i Kroatien, och själv tog hon sig till Tyskland som flykting.

När jag hade gått ut gymnasiet återvände jag till Bosnien tillsammans med min mamma. Vi hyrde en lägenhet i Sarajevo tills jag hade tagit min examen, och sedan flyttade min mamma tillbaka till Srebrenica. Jag visste hela tiden att hon skulle återvända. Hon tror på rättvisa, och hon ville kämpa

EUROPEISKA HISTORIENS HUS

för det som rätteligen var och är hennes – hennes hem. Så jag stöttade henne till 100 procent. Men själv valde jag att skapa mig ett liv i Sarajevo. Jag gifte mig, skaffade barn och försökte gå vidare med mitt liv. Men kriget, och särskilt folkmordet, fortsätter att plåga mig. En sådan upplevelse märker en på ett sätt som inte kan återges med ord. Jag åker tillbaka till Srebrenica så fort jag har möjlighet. Inte bara för mammas skull utan även för min egen – som ett sätt att finna lite frid nu i minnen där kaoset av blod och skräck finns inrstatat.

Jag ber att mina tre barn ska växa upp som snälla, toleranta människor. Jag vill lära dem att alltid vara medvetna om allting runtomkring sig och att fatta kloka beslut. Jag vill lära dem om mitt förflutna så att de kan bli medvetna om sin historia. Men för ögonblicket vill jag bara att de ska ha en lycklig, bekymmersfri barndom där de känner sig trygga och skyddade i sitt eget hem.”

Källa: [Remembering Srebrenica](#)

Min historia som överlevande från folkmordet i Rwanda skrivs om – Nina Iliza

”Det är nästan april igen.

Mitt Facebookflöde kommer snart att svämma över av människor som ändrar sina profilbilder till den rwandiska åminnelsen, ett ensamt levande ljus, och uppdaterar sin status med orden 'glöm aldrig'. För många är april månaden då man minns det rwandiska folkmordet; det är månaden då man hedrar dem som miste sina liv. Men för mig är april bara ännu en månad då jag försöker leva utan att komma ihåg folkmordet. Under hela månaden påminns jag ständigt om att aldrig glömma just den sak som jag önskar att jag inte mindes.

1994 dödades min mamma. Jag stod där medan hon bönföll soldaterna att skona hennes liv med båda händerna utsträckta mot mig, för att visa att jag tillhörde henne, och att de skulle förbarma sig över henne för min skull. Tjugo år har gått och det är den mest levande bilden, det mest levande minnet jag har av min mamma. Tjugo år senare har jag fortfarande svårt att acceptera det. De gånger jag verkligen tvingar mig själv att sätta mig ner och tänka på det, blir jag den lilla flickan som knuffas bort från sin bönfällande mor. Det var så mycket som gick förlorat i april – min bror dödades samma dag som min mamma, mina morföräldrar och andra familjemedlemmar föll också offer. Så när jag hör orden 'glöm aldrig', tänker jag: 'Hur skulle jag kunna göra det?'

Jag har alltid känt att april är månaden då folk kommer ihåg att visa deltagande med det som jag går igenom hela året. Nästa månad kommer man oftare att höra folk tala om filmer som Hotel Rwanda och Sometimes in April. Rwanda kommer att googlas oftare, och under 30 dagar kommer det att talas mer än vanligt om de tusen kullarnas land. Jag avundas de människor som kan delta i bara 30 dagars åminnelse av folkmordet – dem som måste påminnas om att 'aldrig glömma'. Jag ser med missunnsam blick på dem som måste läsa böcker och studera vad som hände. Jag avundas dem som, under elva av årets månader, inte ständigt påminns om folkmordet. Tjugo år senare har jag fortfarande svårt att närvara vid en minnesceremoni och jag tycker det känns befängt att posta eller ens uttala frasen 'glöm aldrig' av den enkla anledningen att det är så plågsamt att minnas.

Men jag har lärt mig att den som inser sanningen har tagit det första steget mot att acceptera den. Genom att dölja mitt lidande under de senaste 20 åren har jag inte kommit någonvart. Jag kan inte låta mitt smärtsamma förflutna bli min smärtsamma framtid. Det var bara helt nödvändigt för mig att hitta på ett sätt att omformulera min historia så att mitt nu-jag kan börja läka. Jag bestämde mig för att förlusten av min mamma ska göras om till upptäckten av hopp för mig själv och för mitt land. [...]"

Källa: [Nina Iliza, Huffington Post, 23 mars 2014](#)